

Připomínky k návrhu Zásad péče o národní parky zveřejněný dne 22.9.2020 na úřední desce Správy NPŠ

Právní rámec:

§ 38a zákona č.114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny (dále jen ZOPK) - citace

(1) Zásady péče o národní parky a jejich ochranná pásma (dále jen „zásady péče“) jsou koncepční odborné dokumenty ochrany přírody, které na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu ekosystémů národních parků a jejich ochranných pásem stanoví rámcové **zásady péče nezbytné pro zachování nebo zlepšení stavu předmětů ochrany národních parků** a v ochranných pásmech pro zabezpečení národních parků před nepříznivými vlivy z okolí.

Zásady péče dále stanoví postup a způsob naplňování dlouhodobých cílů ochrany národních parků a jejich poslání. Zásady péče slouží jako podklad pro jiné druhy plánovacích dokumentů a pro rozhodování orgánů ochrany přírody.

Vlastní připomínky:

Návrh zásad péče, které zveřejnila Správa NPŠ je svým obsahem dokumentem nedostatečným, nesprávně koncipovaným, povrchním, nepřezkoumatelným, právně a odborně chybným, jehož informační hodnota je minimální.

Nestanoví jasný a efektivní rámec pro péči o přírodu v NPŠ a s ohledem na to, že ochrana lesa se nepředpokládá, bude směr fungování ochrany přírody v NPŠ znamenat další ničení lesa, zánik vzrostlého lesa a další devastace přírody v NPŠ, včetně zhoršení klimatu v regionu s negativními důsledky nadregionálními.

Dokument v řadě případiů, kde je zapotřebí jít do hlubšího rozpracování péče, jejich způsobů a postupů a srovnání dosavadního vývoje, pouze opisuje zákon, tím považuje celou záležitost za vyřešenou, přičemž zákon jak cíle, tak i způsoby péče pro jednotlivé ekosystémy/zóny stanoví pouze obecně, neboť se očekává jejich rozpracování do konkrétní podoby v rámci zásad péče.

Analytická část stále opakuje stejná tvrzení ve velmi obecné podobě, s tím, že za každých okolností se končí u přirozených procesů a citace § 15 odst.3 ZOPK, bez toho, že by bylo zřejmé, zda dojde k zachování a zlepšení stavu ekosystémů.

Obecná podoba zásad dělá z tohoto dokumentu dokument nefunkční, tím činí činnost Správy NPŠ pro další období 20 let téměř nekontrolovatelnou.

§ 38a ZOPK vyžaduje pro zásady péče tyto požadavky:

1. zásady musí obsahovat údaje o dosavadním vývoji a stavu ekosystémů v národních parcích
2. vlastní principy péče, které mají vést k zachování nebo zlepšení stavu **předmětů ochrany**
3. postup a způsob naplňování dlouhodobých cílů ochrany

Ad 1) Předmět ochrany, Dosavadní vývoj a stav ekosystémů v národních parcích – 1.1.6., 2.1. a násl.

V první řadě je nutné si definovat, co je předmětem ochrany, neboť zásady mají cílit na zlepšení předmětu ochrany. Předmět ochrany je definován v § 15d ZOPK, viz příloha č.4 ZOPK, kde je uvedeno, že předmětem ochrany národního parku jsou přírodní ekosystémy vázané na přírodovědecky nejhodnotnější část horského

celku Šumavy. Předmětem ochrany jsou též evropsky významné druhy a typy evropských stanovišť, pro něž jsou na území národního parku vymezeny evropsky významné lokality.

Dle zákona „laicky“ řečeno je předmětem ochrany celá příroda nacházející se v NPS, viz mapa, která je součástí přílohy č.4 ZOPK.

Zásady však mají předmět ochrany – tedy jednotlivé přírodní ekosystémy definovat detailněji, též popsat jejich stav a uvést jejich dosavadní vývoj, tedy srovnání se stavem ekosystémů k jejich předchozímu stavu popsaným v předchozích zásadách/plánu péče či se stavem ke vzniku NPS.

Návrh Zásad předmět ochrany – přírodní ekosystémy definuje v bodě 1.1.6., ale zcela chybí detailní materiální popis jednotlivých přírodních ekosystémů z hlediska jejich skutečného stavu a dále chybí jejich popis k datu předchozího plánu péče, ke dni vzniku NPS a srovnání dosavadní péče.

Vzhledem k tomu, že se jedná o první návrh zásad péče stanovené novelou ZOPK zák.č.123/2017 Sb., nabízí se, aby srovnání stavu přírodních ekosystémů bylo komplexnější, poctivější a mnohem hlubší, tedy, aby srovnání proběhlo nejenom k předchozímu plánu péče, ale i se stavem, který popisoval plán péče ke dni založení NPS.

Pro tento závěr svědčí i to, že od roku 2010, nemá NPS platný plán péče. Je to hrubé pochybení orgánů ochrany přírody, včetně Ministerstva životního prostředí, které ignorovalo tento protiprávní stav, tak dnes nikdo neví, jaká péče vlastně v NPS probíhala a jak se jednotlivé ekosystémy proměnily. Jedná se o období cca 10 let, kdy ochrana přírody probíhá pouze na základě rozhodnutí vedení NPS, což je ze zákona chybné.

Přičemž v tomto období uschlo tisíce hektarů bioklimaticky funkčního lesa a mohlo dojít ke škodám na životním prostředí v řádu několika desítek miliard Kč (metodika MŽP, dtto Kvantifikace a hodnocení funkcí lesů České republiky, © Ministerstvo životního prostředí, Praha 2003). Přesná čísla měla být uvedena jako důležitá informace, ze které má vycházet návrh zásad i další péče v NPS. Ovšem tato data nejsou součástí návrhu zásad.

Pro naplnění zásady materiální pravdy musí zásady obsahovat materiální popis jednotlivých ekosystémů včetně podrobné fotodokumentace, dále popis stavu s předchozím plánem péče a popis stavu ke dni založení NPS. Z tohoto materiálního stavu vyhodnotit, jak byla dosavadní péče ochrany přírody úspěšná a jak moc se zlepšil stav ekosystémů v NPS.

Chybí údaje o stavu hlavních předmětů ochrany tj.: následkem kůrovce, polomů a vynucených sanací byl na území NPS zničen vzrostlý živý les na ploše cca 27 tis. ha, zcela zmizely vzrostlé klimaxové smrčiny na hřebenech s pralesovitými zbytky a původním ekotypem šumavského smrku na ploše cca 10 000 ha.

Škody na ekosystémových funkcích lesa, vyčíslené dle Metodiky schválené MŽP (2003) činí na několik set miliard Kč.

K bodu 1.1.7 týkající se definování předmětu ochrany absentuje verifikace tří stupňů zonální lesní vegetace. V Plánu péče NPS z 29. listopadu 1992 je uveden Přehled aktuální vegetace (4.3., str. 29): Výsledkem postglaciálního vývoje vegetace je ustavení tří stupňů zonální lesní vegetace na horské Šumavě:

- 1) stupeň horských květnatých bučin,
- 2) stupeň acidofilních horských bučin
- 3) stupeň klimaxových smrčín.

Kromě těchto tří základních zonálních vegetačních jednotek se vytvořila další přirozená společenstva a ekosystémy (azonální/agradální), jejichž vývoj je podmíněn například zvýšenou hladinou podzemní vody, zrašeliněním, utvářením skalního reliéfu atp. Jde zejména o rašeliniště, údolní luhy, podmáčené smrčiny, mokřadní a mrazová bezleší atd. Hospodařením člověka vznikla přírodovědecky velmi cenná druhotná specifická společenstva horských luk pastvin, vřesovištních lad.

V Zásadách péče chybí zhodnocení stavu a biodiverzity jednotlivých stupňů zonální přírozené lesní vegetace.

Květnaté bučiny a jedliny, dříve celoplošně rozšířené až do nadmořských výšek 1000 – 1150m. Pestrá společenstva s bylinným patrem o 30 – 50 druzích v nejbohatších porostech. Do konce 20tého století se zachovaly zbytky původních porostů (masiv Smrčiny, Stožce, Radvanovického hřebtu, Chlustova atd.)

Acidofilní horské bučiny tvořily širokou zónu mezi květnatými bučinami a klimaxovými smrčinami (1000 – 1300m n.m.), rozšířené jen v oblasti Šumavských plání a Královského hvozdu. Floristicky chudší s nenáročnými acidofilními druhy v bylinném patře.

Klimaxové smrčiny nad 1100/1200m n.m. pokrývají nejvyšší šumavské hřebeny a vrcholy. Stromové patro tvoří původní šumavský ekotyp smrku (až několik set let starý) s vtroušeným jeřábem. V podrostu třtina chloupkatá a typické je silné mechové patro (*Dicranum scoparium*, *Polytrichum formosum*) a indikační druhy jätrovek. Jinde v bylinném patře dominuje papratka alpská. Takové přírozené porosty se dochovaly zejména na hřebenu Plechého a Třístoličniku, jinde v menších fragmentech (Prameny Vltavy, svahy Mokřávky atd.) **Vegetační jednotka klimaxových smrčin byla na konci 80tých let nejvíce ohrožena působením dálkových imisí.**

V jakém stavu jsou klimaxové smrčiny a jejich biodiverzita dnes (2020)?

Jaký je stav azonálních podmáčených smrčin a jedlin, které tvořily vegetační doprovod většiny potoků v zalesněných oblastech Šumavy a větší plochy v bezprostředním okolí rašelinišť?

V Plánu péče o NPŠ z roku 1992 se opakuje konstatování o potřebě zvyšovat podíl buku a jedle, kde to klimatické podmínky dovoluji a podporovat věkovou rozrůzněnost porostů.

Jak se podařilo v průběhu 30 let tento strategický cíl naplňovat?

Vegetace kulturního bezlesí podmíněná lidskou činností. V Plánu péče (1992) je přírozená sukcese kulturního bezlesí považována za nežádoucí (str. 33). Jaký je stav biodiverzity kulturního bezlesí nyní, jak je hodnocena činnost člověka. Jde například o: rašeliništní louky a luční prameništní rašeliniště, šumavské mezofytní louky, krátkostébelné pastviny, kontaktní zóny rašelinišť a pramenišť. Unikátní travinné formace vysoké Šumavy – smilkové pastviny s bojínkem alpským, hořcem šumavským, plavuníkem alpským, běloprstkou bělavou atd.

Plán péče NPŠ (1992), str. 108:

Dosažitelnost některých záměrů cílového stavu lesů v NPŠ. Porosty bez jakéhokoliv zásahu (I.zóna) V klimaxových porostech je úlohou lesníka nepřipustit poškození z vnějšku. Porosty s výjimečnými zásahy: chránit geneticky cenné dřeviny, zajistit ochranu genetických dřevin před zvěří, podporovat příměs listnáčů, při ohrožení kůrovcem povolit opatření bez použití chemikálií.

Porosty nechat co možná do nejvyššího věku při zajištění jejich obnovy.

Likvidace lesa se považuje za neúspěch. Dále je zde uvedené, že nahodilé těžby komplexně zpracovávat kvůli zdravotnímu stavu lesa.

Analytická část **návrhu zásad čl.2 a násl.** zcela „přeskakuje“ popis materiálního stavu přírodních ekosystémů a preciznější definování předmětu ochrany a analytiku fokusuje jenom a pouze na vyhodnocení stavu ekosystémů z hlediska jejich přírůzenosti, přičemž přírůzenost je zřejmě chápána ve smyslu metodiky MŽP, tedy dle kritéria, zda o dané území pečoval člověk či nikoliv a ve vazbě na přírůzené činitele, kterými je vitř, sníh, námraza, požár a další.

Takováto analytika bez předchozího **materiálního vyhodnocení stavu předmětu ochrany a srovnání tohoto materiálního stavu v čase** je však bezcenná, neboť pro zlepšení stavu ekosystémů, viz § 38a ZOPK nebude stačit jenom kritérium přirozenosti, neboť by se mohlo stát a to je současný stav, že některé ekosystémy jsou ve smyslu metodiky chápány jako přirozené, byť je to materiálně sporné (nepřirozeně rozsáhlé plochy odumřelých stromů). V takovém případě způsobem péče došlo k znehodnocení ekosystému nikoliv k jeho zlepšení, jak má na mysli § 38a ZOPK.

V zásadách z hlediska předmětů ochrany chybí:

1. **definování lesních ekosystémů dle výše uvedené klasifikace**
2. **materiální popis jednotlivých přírodních ekosystémů**
3. **materiální popis jednotlivých přírodních ekosystémů k předchozímu plánu péče a ke dni založení NPŠ**
4. **popis způsobu péče v posledních 10 letech ze strany Správy NPŠ – tedy za protiprávního stavu, neexistence plánu péče.**

Zpracovatel v Analytické části týkající se lesních ekosystémů zcela rezignuje na přezkoumatelnost tohoto dokumentu. **V části 2.1.1. chybí přesný popis ekosystémů, včetně jejich materiálního popisu a věrohodné dokumentace. Není vysvětleno, co to je nastolení způsobu péče, který nesnižuje jejich přírodní hodnotu. O jaké monitorační a výzkumné projekty se jedná, když se usuzuje, že se kvalitativní znaky přirozených lesů zlepšují? Proč se současný stav péče ukazuje jako optimální?**

V části 2.1.2., 2.1.3. obdobně jako v části 2.1.1. chybí podrobný popis ekosystémů, jejich materiální stav, důvody, proč samovolný vývoj povede ke zlepšení stavu ekosystémů a odkazy na zdroje, ze kterých zpracovatelé zásad čerpají své závěry.

K výše uvedenému dále uvádíme, jestliže se Správa NPŠ v zásadách vymezuje k poslednímu plánu péče – ukončení platnosti 2010, **pak musí tento plán péče a jeho závěry být součástí těchto zásad**, neboť jinak jsou zásady nepřezkoumatelné.

2) – 3) Cíle národních parků a zlepšení stavu ekosystémů

Samotná dikce § 38a uvádí, že zásady mají **vést k zachování nebo zlepšení předmětů ochrany**. Zásady péče mají stanovit **postup a způsob** naplňování dlouhodobých cílů ochrany národních parků a jejich poslání – zachování a zlepšení předmětů ochrany. **V tomto smyslu tedy zcela chybí rozpracování postupů a způsobů vedoucí k zachování nebo zlepšení předmětů ochrany a dále chybí rozpracování cílů ochrany právě ve vztahu ke zlepšení stavu předmětů ochrany a dále definování, co je zlepšením stavu předmětu ochrany.**

V bodě 1.1.7 jsou uvedeny dlouhodobé cíle ochrany, ale nejsou rozpracovány, zpracovatelé zůstávají tak jako v dalších částech návrhu zásad u citace zákona, ale to nestačí.

Zásady musí obsahovat rozpracování cílů ochrany detailnějším způsobem ve vazbě na zlepšení stavu ekosystémů a rozpracovat metodiku, co je zlepšení stavu ekosystémů. Je nedostatečné se jenom zaštitit metodikou přirozenosti a konstatováním v obecné rovině, že jde o biodiverzitu.

Jaká jsou kritéria pro biodiverzitu? Jaké je její zhodnocení z hlediska zlepšení ekosystémů?

Chybí komplexní přístup, který by syntetizoval výše uvedené do způsobu vyhodnocení stavu přírodních ekosystémů, co bude jejich zlepšení, jak jej bude orgán ochrany dosahovat.

V zásadách absentuje i definice přírodních procesů.

Ohledně cílů, tedy k čemu má směřovat péče orgánů ochrany přírody, odkazujeme na zjištění Nejvyššího kontrolního úřadu, který uvedl ve svých kontrolních zjištěních (kontrolní zpráva z roku 2011), že chybí plán péče jako zákonný dokument ochrany přírody a tím absentuje **definice cílového stavu** konkretizovaná pro určitý NP a dále postupné a termínované kroky, jak má být tento stav dosažen.

I přes tuto relevantní výtku, jsou předkládány Zásady, které definici cílového stavu opět neobsahují ani postupné a termínové kroky, jak jej dosáhnout.

V kontrolovaném období 2016–2018, NKÚ uvádí, že stejně jako v předchozích letech, neměla Správa NP Šumava jako jediná ze správ NP platný plán péče, který na základě údajů o dosavadním vývoji a současném stavu území NP, **navrhuje opatření na zachování nebo zlepšení stavu předmětu ochrany.**

Cíle, kterých chce Správa NPŠ dosáhnout, **nejsou opět v Zásadách obsaženy.** Zpracovatelé návrhu zásad, kde je část věnována cílům, uvádějí, že cílem jsou procesy nebo biodiverzita nebo citují ustanovení § 15 odst.3 ZOPK a vše stále dokola bez toho, že by cíle obsahovaly popisy stavu jednotlivých ekosystémů, kterých chce Správa dosáhnout za 20 let, a který by mohl být v čase i kontrolovatelný a zkontrolovatelný.

Musí se jednat o detailní a konkrétní popis, jak si Správa představuje, jaký bude stav NPŠ po ukončení platnosti Zásad péče.

Jakého stavu chce Správa dosáhnout?

Jakým způsobem (jakými metodami) chce svých vizí dosáhnout?

Podotýkáme, že z § 38a plyne, že **Zásady mají vést k zachování či zlepšení stavu předmětu ochrany.**

Jak chce Správa NPŠ zlepšit stav předmětu ochrany?

Zatímco ze Zákona musí Zásady obsahovat aktivní prvek chování orgánů ochrany přírody, tak předkladatel Zásad péče se drží přístupu „nebudeme dělat nic, a tím umožníme přirozené procesy a docílíme přirozených ekosystémů. Přičemž úspěch musí být zaručen z definice - „, nic jsme nedělali, výsledkem musí být přirozený ekosystém“.

Budou-li orgány ochrany přírody však trvat na své pasivní roli, pak se nabízí logická úvaha, zda nastavením péče na nečinnost, by neměla být ukončena činnost Správy NPŠ, neboť tímto její činnost ztrácí v podstatě smysl, neboť přirozenosti dle metodiky MŽP bude dosaženo tak jako tak.

V této souvislosti je nutné znovu zdůraznit, že orgán ochrany přírody se musí vypořádat i s otázkou, co je **zlepšení stavu předmětu ochrany.** **To totiž není pojmem subjektivním.** Musí se jednat o změnu stavu ekosystému, který **zlepšuje životní prostředí.** Tedy orgán ochrany přírody musí zdůvodnit dopad své péče na **příznivé životní prostředí** nejenom v samotném NPŠ, ale i s dopadem na širší území, které je ovlivňované způsobem péče v NPŠ. Musí se jednat o velmi detailní úvahu, která v zásadách zcela chybí.

Nepřezkoumatelnost návrhu zásad

Zásady péče jsou dokumentem nepřezkoumatelným, neboť obsahují řadu „rádoby odborných úvah či tvrzeních“, které **však nejsou doloženy relevantními zdroji, čímž nelze dokument přezkoumat a dát relevantní námítky k těmto tvrzením či úvahám.**

Odkazuje se na historické zdroje, na pylové analýzy, na analýzy zuhelnatěných zbytků apod., přičemž dokument neobsahuje konkrétní citace a odkazy na konkrétní zdroje. Povrchnost zásad, která mnohdy odpovídá nanejvýše středoškolské úrovni, je výsměchem nejenom ústavním právům občanů týkající se životního prostředí, ale i samotné ochraně životního prostředí.

Na mnohých místech je uvedeno, že se ukázalo, že dosavadní péče je vlastně správná, bez toho, že by se odkázalo na monitoringy, na přesná čísla týkající stavu lesa, stavu biodiverzity, vědecké práce, které byly

provedeny na Šumavě, širší vědecké práce i světové či evropské úrovně, na tyto zdroje musí navazovat správní úvaha, která z takto shromážděných dokumentů učiní závěry, na kterých bude založen obsah zásad péče a i cíle budoucí péče.

V tomto bodě návrh zásad je takové úrovně, **že jej vlastně nelze efektivně připomínkovat**. Není odstavec, kde by neabsentovaly odkazy na vědecké zdroje, kde by nechybělo, o co zpracovatelé své úvahy opírají. Odkazuje se na předchozí plán péče – platnost do roku 2010, který však není připojen, tedy nelze zkontrolovat, zda citace jeho obsahu jsou správné a přesné, ignorují se cíle a plán péče při vzniku NPŠ, který je však důležitým zdrojem pro nastavení péče na další 20 leté období. Nejsou připojeny dokumenty, podle kterých probíhala péče po dobu uplynulých 10 let, kdy v NPŠ nebyl platný plán péče. Není uvedeno, jak se Správa NPŠ odchýlila od nastavené péče, která probíhala předchozích 20 let.

Dokument zcela ignoruje část vědeckých zdrojů, po jejichž aplikaci by dokument v této podobě neobstál. Obdobně jako v zonaci jsou jiné vědecké zdroje záměrně opomenuty a nejsou brány v potaz.

Pokud se týká odborných podkladů a podstatných vědeckých prací k problematice Péče o NPŠ, které chybí, pak se například jedná:

Studie IFER, výsledky mapování Evropsky významných lokalit a Ptačích oblastí, které proběhlo v rámci Natura 2000 na přelomu tisíciletí. Tedy před dvěma dekadami a biotopy včetně chráněných a ohrožených druhů jsou klasifikovány podle Katalogu biotopů, výsledky jsou tedy zkontrolovatelné. Jaký je stav a počet ohrožených, silně ohrožených a kriticky ohrožených druhů rostlin v NPŠ dnes a jaký byl v před 30 roky v době vyhlášení NPŠ?

Zcela chybí zhodnocení vědecké činnosti na území NPŠ a její přínosy pro Správu parku a jak se tyto výsledky odráží v návrhu Zásad péče. Na problematiku Šumavy jsou zaměřena odborná periodika *Silva Gabreta* a *Aktuality Šumavského výzkumu*. Jaké zásadní vědecké projekty se uskutečnily na území NPŠ a s jakými výsledky a jakými náklady.

Jaké důležité konference proběhly a za jakým účelem?

Trvale kontraverzním tématem je úloha lesa v koloběhu vody a utváření místního/regionálního klimatu. Polemika probíhá v médiích i na vědecké úrovni, příkladem je seminář pořádaný na Modravě v květnu 2018. Jak se odráží výstupy například toho semináře v předložených Zásadách?

Nepřezkoumatelnost návrhu zásad je takové úrovně, že je nelze efektivně připomínkovat. Je úlohou orgánů ochrany přírody, aby předložili veřejnosti návrh zásad, které jsou prezkontrolovatelné, tedy veřejnosti bude zřejmé na základě čeho zpracovatelé docházejí k závěrům, ke kterým docházejí a veřejnost se k těmto zdrojům, na kterých zpracovatelé staví své úvahy, též dostane. Zdroje musí být dostupné.

V tomto smyslu musí být zásady opraveny a znovu zveřejněny v novém připomínkovém řízení. Tuto závadu totiž nelze zhojit jiným způsobem.

Biodiverzita a přírodní procesy

Chybí definice obou těchto pojmů, chybí vazba na zlepšení stavu ekosystémů. Chybí, jak se budou tyto kategorie vyhodnocovat, chybí informace, jak se změnila biodiverzita za 30 let trvání NPŠ? Jak jí Správa NPŠ vykládá?

V textu zásad se odkazuje na závěry IUCN, aniž by však byla uvedena citaci dokumentu této organizace, z kterého by bylo možné tyto závěry zkontrolovat.

Je opravdu podle IUCN primárním cílem ochrany přirozená biodiverzita?

Jak je definována přirozená biodiverzita?

Znamená přirozená biodiverzita, že mohou zničit les?

Jak jsou představitelé IUCN informováni o vývoji v NPŠ a kdo podává zprávy na IUCN?

Požaduje IUCN další rozšiřování bezzásahových zón, když se následkem bezzásahovosti rozmnožuje kalamitně kůrovec a uhynuly nejcennější porosty zonálních smrčín na hřebenech a jsou ohroženy lesy sousedící s NPŠ?

Chybí přehled stavu vývoje předmětu ochrany tj. srovnání původního počtu a současného počtu ohrožených, silně ohrožených a kriticky ohrožených druhů rostlin. Dle údajů biotopového mapování došlo k výraznému úbytku těchto druhů zhruba z 1400 na 500. Jak správa dokumentuje tento stav?

Přitom NPŠ argumentuje navyšováním biodiverzity, ale není zřejmé, o jakou biodiverzitu se jedná. Může se totiž jednat o vzrůstající počet nižších rozkladných organismů (houby, bezobratlí) na úkor autotrofních organismů, které indikují a zajišťují rozvoj ekosystémů, pozitivní uhlíkovou bilanci, vázání živin a distribuci sluneční energie přes životní procesy.

Změny biodiverzity, podobně jako změny energetické bilance tedy dokládají zvrát od převahy autotrofie/primární produkce k rozkladným procesům. To je ovšem opak pozitivní autoregulace/autopoiesis/self-regulation ve smyslu termodynamiky otevřených systémů – sluneční energie se nevyužívá pro zdokonalování ekosystémů, naopak entropie vzrůstá přímo v ekosystémech. V Zásadách péče se operuje pojmem „autoregulace“ aniž je blíže definován.

Klima a hydrologie

V Zásadách péče není zmíněna aktivní úloha lesních celků v lokálním až nadregionálním klimatu.

Tuto otázku z vědeckého pohledu řešili již Alexander Humboldt a G.P.Marsh v první polovině 19. století. Tato nezpochybnitelná funkce lesa byla zohledněna v lesních zákonech, avšak v Zásadách péče je opomenuta. Šumavu a ČR je nutno uvažovat i v kontextu celého kontinentu, neboť přes západní a střední Evropu přechází „létající řekou“ voda z Atlantiku k Sibiři až na sever Číny (van der Ent, 2010). Čím dále do vnitrozemí, tím více se „voda otáčí“, v tzv. malém/uzavřeném oběhu. (Salati 1979, Sheil 2018Pearce 2020,).

Není zmíněn efekt ztráty vzrostlého lesa na změnu proudění vzduchu v regionálním měřítku ani vysoušení vzestupnými proudy vzduchu, který se ohřívá od přehřátých osluněných ploch (termika, turbulentní vzestupné proudění), není zmíněn efekt ztráty vzrostlého lesa na srážky ve směru převládajícího větru (Keys et al. 2018), tedy od Šumavy na západ. Podobně není zmínka o možné změně směru větru; na změnu směru větru upozorňují občané i někteří projektanti na základě údajů z tzv. větrných růžic. Není zhodnocen úbytek horizontálních srážek po úhynu vzrostlého lesa ani efekt ztráty intercepce.

Na výše zmíněná témata je dostatek literatury, v Zásadách není uveden přehled ani závěry studií, které vznikaly přímo na Šumavě na území NPŠ.

Klima NPŠ je popsáno povrchně. Chybí například srovnání časových změn průměrných globálních teplot, průměrných teplot v ČR a průměrných teplot na různých lokalitách v NPŠ. Tyto údaje byly přitom publikovány.

Nápadný je například vzestup dubnových teplot v NPŠ, jak si tento jev autoři Zásad vysvětlují?

Jsou k dispozici údaje o intenzitě slunečního záření měřené v energetických jednotkách, jak se mění radiační bilance v NPŠ v souvislosti se změnami krajinného pokryvu. Odlesnění, ztráta vzrostlého lesa po vichřici, kyselých deštích, následkem kůrovce vede ke změnám odtoku, obecně ke změně srážkově/odtokových poměrů. Je učebnicovou znalostí, že se zvyšuje podíl odtoku po ztrátě vzrostlého lesa. Andreásson (2004) tento jev dokumentuje na 130 případových studiích, kdy ovšem odlesněné plochy byly nejvýše několik set ha (několik km²). Hřebeny Šumavy Čech a Bavorska ztratily vzrostlý les na ploše cca 150km², v takovém případě již

dochází ke změně proudění vzduchu, úbytku horizontálních srážek a vysychání vzestupným prouděním ohřátého vzduchu, změna srážkově odtokových poměrů se neprojeví, zato postupně ubývá srážek a krajina vysychá.

Zabývají se autoři Zásad péče tímto problémem v hydrologii někdy popisovaným jak „drainage paradigm“?

Proč nejsou uvedeny zhodnocené výsledky záznamů hydrografů menších toků a změny elektrické vodivosti vody a jejího chemického složení v návaznosti na změny krajinného pokryvu?

V zásadách není uvedena ani vyhodnocena vazba na skutečnost, že území NPŠ je územím CHOPAV, které předpokládá zachování lestnatosti území.

Další skutečnosti důležité pro stanovení způsobu péče v NPŠ, které v návrhu zásad absentují

a. Škody způsobené péčí v NPŠ jiným vlastníkům lesa – lýkožrout smrkový

V této souvislosti zcela absentuje informace, že na tuzemské, tak i na přeshraniční úrovni proběhla řízení, kdy soukromí vlastníci požadovali po České republice - Správě NPŠ úhradu škod způsobené Správou NPŠ v rámci dosavadní péče. Tyto skutečnosti nejsou v zásadách péče uvedeny, byť vypovídají o tom, že hospodařením v NPŠ dochází ke škodám na životním prostředí. Přenos kůrovce z NPŠ do lesů jiných vlastníků svědčí o ničení životního prostředí v jiných částech našeho území.

Jak Správa pracuje s těmito skutečnostmi? Proběhla vědecká měření doletu/přenosem rojů kůrovce vzdušnými proudy?

Vzhledem k velebení přemnožení lýkožrouta smrkového jako „architekta lesa“ není v zásadách zpracován ani dálkový přenos kůrovce vzdušnými proudy přehřátého vzduchu (Jackson, Lindgren 2008). Zveřejněné studie tento jev popisují velmi podrobně, vzdušnými proudy je kůrovec v dostatečném množství přenášen na desítky až 100km za den.

Zpracovatel Zásad se těmito skutečností zcela vyhnul. Přitom přemnožení lýkožrouta způsobuje zničení lesního ekosystému a namnožení do takového množství, že je hrozbou pro jiné vlastníky lesů ve směru západním či jihozápadním proudění.

Nelze tyto souvislosti ignorovat. Správa NPŠ měla dostatek času na to, aby se touto otázkou vědecky, seriózně zabývala a tuto skutečnost zohlednila v návrhu zásad péče.

b. Uhlíková stopa

Zásady péče nevěnují pozornost změně uhlíkové bilance NPŠ. Podniky a města zpracovávají povinně svoji uhlíkovou stopu, aby se dalšími opatřeními blížily k tzv. klimatické neutralitě. Podle zpráv IPCC (Mezivládní panel pro klimatickou změnu) a podle EU New Green Deal je zvýšená koncentrace oxidu uhličitého hlavní příčinou probíhající klimatické změny a proto je nutné snižovat emise oxidu uhličitého a vázat oxid uhličitý v ekosystémech (sekvestrace)

Zpracovatelé Zásad péče NPŠ, který má rozlohu 680km² a je pokryt převážně lesy, tuto otázku ignorují. **Přitom právě vzrostlý funkční les absorbuje nejvíce oxidu uhličitého ze všech ekosystémů.**

Jaká je uhlíková bilance v NPŠ zlepšena revitalizací rašelinišť a snížena úhynem vzrostlého lesa? Jak je možné, že autoři zásad se této otázce vyhnuli, když je navíc v gesci MŽP?

Zde jsou základní orientační údaje:

ve vzrostlém horském lese se za rok na 1ha naváží 2 tuny uhlíku (7 tun CO_2) primární produkcí do biomasy a zásoba uhlíku v nadzemní biomase a opadu je 100 tun uhlíku, v půdě je vázáno dalších 30 tun organického uhlíku (neuvažujeme les na rašelinném podkladu).

Po úhynu vzrostlého živého lesa klesne primární produkce na 20% tj. na 0,4 tuny C (1,47 CO_2) za rok/ha a nastane rozklad mrtvé nadzemní a podzemní biomasy rychlostí 1,6 tuny C/ha za rok, což reprezentuje 5,6 tun uvolněného CO_2 na 1ha za rok. Dostáváme se ke „schodku“ v celkové sekvestraci oxidu uhličitého zhruba 11 tun/ha/rok. Ztráta primární produkce a rozklad půdní organické hmoty na 10 000 ha představuje potom změnu bilance tj. navýšení uhlíkové stopy o 110 000 tun CO_2 za rok. K podstatnému zvýšení primární produkce a tedy sekvestrace uhlíku dochází až u lesního porostu **stáří nad 30 let** („dřevo roste na dřevě“). Zvýšená koncentrace dusičnanů a zvýšená elektrická vodivost vody odtékající z uhynulých lesních porostů ukazují na probíhající rozklad organických látek (mineralizace), tedy na uvolňování oxidu uhličitého.

Jaký je osud biomasy uhynulých stromů, která zůstává v porostu?

Jaká je uhlíková stopa a bilance uhlíku v lesních porostech a rašeliništích a jaká je předpověď této bilance na příštích několik desítek let

Z výše uvedených výpočtů vyplývá (ztráta lesa je z nestátních zdrojů publikována cca 29 tis. ha), že péče o přírodu v NPS zhoršuje uhlíkovou bilanci řádově o stovky tisíc t CO_2 za rok. Sto tisíc tun uvolněného CO_2 představuje emise uvolněné při produkci 220 000MWh elektřiny v ČR (mix 0,450g CO_2 /kWh. Uhlíková stopa občana ČR na rok je v rozsahu 4 – 10 tun CO_2).

c. Požáry

Zpracovatelé zásad jako jeden z abiotických přirozených disturbačních činitelů uvádějí požáry. Požár ekosystému (přírodní proces) **dle návrhu zásad není považován za disturbanci působící proti naplnění dlouhodobého cíle NPS.**

Tedy, co tím zpracovatelé chtějí říci, že pokud bude požár na území NPS, pak se jedná o jev, který nebude eliminován?

Dále zpracovatelé zásad uvádějí, že lesní požáry ovlivňovaly Šumavskou krajinu dávno před příchodem člověka a jsou přirozenou součástí její dynamiky. Doklady o tom poskytují mikrouhlíky v palynologických sondách jezerních a rašelinných sedimentů.

Tak závažné tvrzení je nutné doložit citací vědecké paleoekologické studie, tzn. v jaké lokalitě, v jaké nadmořské výšce a v jaké vrstvě rašeliny byly uhlíky nalezeny, jaké jsou velikosti, zda jde o přenos vzduchem nebo vodou. Zásadní je hloubka rašeliny, ve které byly uhlíky nalezeny, neboť ta indikuje čas, kdy uhlíky vznikly a uložily se do tvořící se rašeliny. Jak známo, nejhlubší vrstvy rašelinišť mohou pocházet od konce doby ledové, tedy začátku holocénu. Popel a kousky spáleného dřeva bývají v rašelině a sedimentech jezer společně s prvními nálezy pylu obilnin a plevelů a lučních rostlin – indikují kolonizaci povodí, tj. rostoucí populace přeměňuje les na zemědělskou půdu, kácí lesy (- schlag), vypaluje les (žďár).

Tvrzení o požáru, jako přirozeném procesu našich horských lesů není doloženo v literatuře ani v archivech. Naopak konkrétní historické záznamy dokumentují přítomnost mohutných smrků, jedlí o věku několika set roků a objemu několika desítek m^3 .

Hlavní dřeviny našich lesů nejsou přizpůsobeny požárům, tj. nemají pupeny pod borkou, jako například blahovičnický, které po ohoření obrážejí a jejichž hořlavé silice „zvedají žár“ nad kmeny. Ohořelé kmeny a větve smrku, jedle buku bychom nacházely v mechu a rašelině. Horské lesy Šumavy byly zejména vlhké, s bohatým mechovým patrem, vyčesávaly vodu a bylo zde nesčetně drobných pramenišť. Ostatně, podmáčené smrčiny patří k chráněným ramsarským lokalitám, nebo už ne?

Uvedení požáru jako jednoho z přírodních činitelů, který nejde proti dlouhodobým cílům NPŠ, vzbuzuje obavy o další osud Šumavy a nabízí otázku, co vlastně Správa NPŠ chce vytvořit na území NPŠ. Jedná se snad o laboratorní území pro tvorbu armagedonu/konce světa?

Zná Správa NPŠ požární legislativu v České republice, která definuje požár jako každé nežádoucí hoření, při kterém došlo k usmrcení nebo zranění osob nebo zvířat, ke škodám na materiálních hodnotách nebo životním prostředí a nežádoucí hoření, při kterém byly osoby, zvířata, materiální hodnoty nebo životní prostředí bezprostředně ohroženy?

Nebo se domnívá, že když orgán ochrany přírody dá do zásad, že to je žádoucí hoření, že se opravdu tímto žádoucím hořením stane?

Každý požár v NPŠ bezprostředně ohrožuje osoby, zvířata, materiální hodnoty a životní prostředí. V prostoru, kde se nachází suchý les v tisících hektarech, kdy lidská obydlí/šumavské vesnice jsou rozestý mezi těmito suchými lesy, by byla jeho likvidace na hranici možností naší požární ochrany a zasáhla by i lidská obydlí.

Všichni mají ještě v patrnosti záběry australských požárů, kdy požáry v suchých oblastech byly takřka nezastavitelné, uvědomuje si vůbec někdo, že při takovém hoření nezahoří jenom suchý les a tím to skončí, může dojít v suchých podmínkách k prohoření do půdy a takový požár je dlouhodobě neuhasitelný – viz hoření v sibiřských lesích.

Nebránění požáru, či jeho úmyslné nebo i nedbalostní založení je trestný čin a těžko mohou orgány ochrany přírody považovat sami sebe za způsobilé měnit trestní zákon či trestní řád.

d. Zonace a zásady péče

Z návrhu zásad je jasně patrné, že skutečnost, že schvalování zonace a zásad péče nebyl paralelní proces, znamenalo, že **zonace byla schvalována bez znalosti kontextu**. Na tuto skutečnost upozorňovalo právní stanovisko JUDr. Jany Marečkové ze dne 13.3.2019, které bylo v rámci vypořádání připomínek zonace smeteno ze stolu jako chybné.

Přitom analytická část k zonaci chyběla zcela a v návrhu zásad analytická část není dostatečná, neboť opět ignoruje skutečný/materiální stav ekosystémů, který nepopisuje vůbec, proto všechny závěry z takto nedostatečné analýzy skutečného stavu přírodních ekosystémů jsou zcela zavádějící a nepřezkoumatelné.

Zásady péče v části zonace mají detailně rozpracovat režim jednotlivých zón. V ZOPK jsou tyto režimy popsány pouze v obecně a zákon předpokládá, že jejich rozpracování bude právě v zásadách péče.

Nabízí se otázka, proč nedochází k jejich detailnímu rozpracování, odpovědi jsou uvedeny v textu zásad – **ve všech zónách, vyjma zóny kulturní krajiny, se předpokládají přírodní procesy**. Přitom dikce zákona například v přírodě blízké zóně uvádí, že se na jejím území lze provádět opatření na ochranu lesa, k podpoře přirozené ekologické stability nebo k podpoře přirozené rozmanitosti. To samé platí pro zónu soustředěné péče.

Tedy bez ohledu na detailní vyhodnocení stavu ekosystémů, bez ohledu na dikci zákona, kde se předpokládá, že od zóny přírodě blízké budou prováděny opatření uvedená v předchozím odstavci, Správa NPŠ zásadami nastavuje přírodní procesy na 75% území NPŠ bez uvedení, co to bude znamenat pro jednotlivé ekosystémy a pro občany v NPŠ žijících či podnikajících.

Lesní ekosystémy – ochrana lesa

Lesní ekosystémy nejsou dostatečně zanalyzované, aby bylo zřejmé, jaký byl jejich počáteční stav a jaký je stav nyní. Není zhodnocena jejich klimatická funkce a z velebení kůrovce, disturbancí a ponechávání polomů v jakémkoliv rozsahu, je zřejmé, že **les se v NPŠ nechrání**, což je v rozporu se zájmy společnosti na příznivé životní prostředí a s dosaženým vědeckým poznáním. Zejména pro vnitrozemskou zemi jako je Česká republika **je vzrostlý les zejména ve velkoplošných celcích životní nezbytností**.

Charakteristický pohled na Šumavu jako na Moře hlubokých prastarých lesů, které jsou nositeli všech ostatních přírodních hodnot, je účelově nahrazen představou vědecké laboratoře pro výzkum tzv. disturbancí a biodiverzity bez dalších specifik umožňujících verifikaci cíle.

Kvantitativní údaje týkající se lesů (věk, zásoba dendromasy atd.) nejsou v zásadách péče v kontextu předmětu ochrany vůbec publikovány. Obecně platí, že nedostatek kvantitativních (měřitelných: výška, tloušťka, věk, atd.) nelze nahrazovat znaky klasifikačními (nominální, ordinální, intervalové: vegetační stupeň, hydrologická kategorie, synusie porostu, taxonomická třída atp.), (poznámka: Správa NP sice opakovaně nakupuje Inventarizaci lesů jako výsledek měření outsourcingové firmy Ifer s.r.o., tento výstup nelze považovat za vhodný, jak z důvodu problematické charakteristiky kategorií les/neles, tak z důvodů, že se nejedná o managementový dokument.).

Ekosystém horského lesa všech, ale zejména smrkových asociací (*Fagetae picetum*, *Picetum montanum*) nemá vůbec vyhotovenou kvantitativní charakteristiku, ze které by vyplývala pozice dotčeného ekosystému v trajektorii jeho přirozeného vývoje směrem ke klimaxu.

Z dostupných historických záznamů vyplývá (dendrometrické popisy Schwarzenbergských zařizovacích kanceláří a dal.) jak vypadaly původní (nedotčené) porosty šumavských pralesů. Tato faktografie umožňuje kvantitativně definovat stádium klimaxu, tedy faktického pralesa, který představuje nejvyšší přírodovědeckou hodnotu národního parku.

Velkou závadou předložených Zásad péče je, že se namísto exaktní definice klimaxových stádií pralesa jednotlivých variant, které se odlišují v závislosti na geobiocenologických podmínkách, věnují pouze ideovým definicím přírodních procesů. Vezmeme-li v úvahu, že přírodní procesy jsou přítomné vždy a všude, představují takto stanovené Zásady péče ryze spekulativní pokyny.

Tuto situaci si lze snadno představit na příkladu, kdy v důsledku neukázněnosti návštěvníků NP/nebo personálu, dojde k založení požáru a shoření části národního parku. Jelikož není definováno, jak má vypadat přírodní ekosystém v dané lokalitě, bude možné tento exces lesního požáru identifikovat buď jako nežádoucí jev/škodu na přírodě, nebo také jako žádoucí projev přírodních procesů (oheň do přírody patří) **a přitom se bude jednat o trestný čin v režimu nedbalosti či hrubé nedbalosti**.

Zásady péče postrádají rekapitulaci časového vývoje a současného stavu vzrostlého lesa, tj. plochy lesa a počty stromů, které zahynuly žírem kůrovce, větrnými polomy a sanací napadených stromů.

Není zde zmínka o vyhodnocených škodách na ekosystémových funkcích uhynulého lesa. Občan má dle Ústavy právo na pravdivé a úplné informace o stavu životního prostředí v ČR. Údaje v médiích i odborných sděleních se liší v jednotkách miliónů stromů a tisících hektarech. Oficiální údaje nelze na stránkách NPŠ ani MŽP dohledat. Na základě informací ÚHUL a Národního parku Bavorský les odhadujeme ztrátu vzrostlého lesa na hřebenech Šumavy na 15 000ha (150km²). V Zásadách není uvedeno, jaká plocha lesa a kolik stromů uhynie kůrovcem při plánovaném rozšíření bezzásahových zón dle Zásad péče.

V Zásadách nejsou zhodnoceny zkušenosti s přenosem kůrovce do sousedních hospodářských lesů na území ČR a sousedních států, nejsou zmíněny soudní spory, které NPŠ vedl (vede) ani případné pokuty za poškození sousedních lesů.

Je zarážející a cynické, že v roce 2020, kdy ve Střední Evropě a v ČR zejména probíhá nejrozsáhlejší kůrovcová kalamita je v Zásadách péče NPŠ (str. 32) kůrovec nazýván „klíčovým druhem a ekosystémovým inženýrem pro přirozenou obnovu lesa“ a „požár ekosystému je přírodním procesem a není považován za disturbance působící proti naplnění cílů NPŠ“. Přeloženo do srozumitelného jazyka: cílem „péče o NPŠ“ je likvidace vzrostlého lesa podporovanou gradací kůrovce a nezasahováním proti požáru.

Zásadách péče přitom není analyzováno nebezpečí přenosu kůrovce do sousedních a vzdálených lesů.

Lesníci opakovaně varovali před dálkovým přenosem kůrovce vzestupným prouděním ohřátého vzduchu z usychajících porostů, které se již nemohou ochlazovat transpirací. Zpracovatelé Zásad péče ignorují vědecké práce prokazující přenos jiného druhu kůrovce na vzdálenosti až 100km za den.

Jak je možné, že autoři Zásad péče tyto práce ignorují a vystavují tak nebezpečí sousední i vzdálené lesy?

Řídící hlediska a disturbance v Zásadách péče

Koncepty řídicích dokumentů pro území divočiny ve světovém měřítku (USA, Austrálie, Kanada) neizolují přírodní procesy jako jediné kritérium k posuzování stavu a vývoje předmětů ochrany v národních parcích.

Autoři Zásad péče uvízli v perspektivě, že všechno na území NP Šumava podléhá toliko pozitivním vnitřním autoregulačním mechanismům vitální přírody a zapominají zohlednit globální procesy (globální změnu), která Šumavu rovněž ovlivňuje (spoludefinuje).

V rozporu s touto domácí, českou praxí jsou například názory Ekologické asociace Ameriky, jak je přináší např. dokument Řídící dokumenty pro správu národních parků a divočiny v éře globální změny klimatu (Guiding concepts for park and wilderness stewardship in an era of global environmental change, dostupné na https://www.fs.fed.us/pnw/pubs/journals/pnw_2010_hobbs001.pdf).

Právě zkušenosti v řízení národních parků s velmi dlouhou tradicí (např. Yellowstone apod.) by měli být inspirací pro tvorbu řídicích dokumentů i pro NP Šumava. Vedle přirozenosti ekosystémů a biodiverzity se běžně analyzují a využívají také hlediska historická věrnost, ekologická integrita a odolnost.

Rovněž velmi specifické (a chybné) je v návrhu Zásad péče nadužívání pojmu disturbance. Malá skupina českých vědců (pod vedením prof. Ing. M. Svobody PhD.) tento pojem protěžuje již více než 20 let jako argumentační obhajobu nevyhnutelnosti zničení lesa v důsledku kůrovce. Je příznačné, že slovo disturb (rušit) je v angličtině používáno ve spojení přerušit někoho, rozrušit někoho, něco pohnout, vyděsit divoká zvířata, zkazit situaci (dtto anglický výkladový slovník Macmillan Dictionary). Pojmu disturb je také v anglickém originále často používáno ve spojení rušit rovnováhu, klid, soustředění, mír, spánek, myšlenky. Nabízí se, že autoři účelově používají tento anglikanismus, protože český ekvivalent narušení, poničení by v souvislosti s lesními ekosystémy vyvolával nesouhlas a nevoli veřejnosti.

Formulace užitá v Zásadách péče, např.: "Disturbance neboli narušení ekosystémů přirozeného charakteru byly v minulosti chápány jako něco škodlivého či nežádoucího, protože omezovaly hospodářské využití území a ekosystémů." jsou potom zcela účelové, nesmyslné a mimoběžné.

Lýkožrout smrkový

Přestože území NP Šumava nabízí po mnoho posledních let mimořádně vhodné podmínky pro sledování tohoto druhu hmyzu, Správa NP se jím fakticky významně nezabývá a jeho účinky pouze glosuje jako údajné ekosystémové inženýrství (dtto Zásady péče, strana 32). Je s podivem, že například pouhý počet kůrovcem odumřelých stromů neeviduje Správa NP Šumava nijak přesně a spokojuje se s evidencí plochy poškozené lýkožroutem, ze které počty odumřelých stromů odvozuje za pomoci analogie s hektarovými počty uvedenými v lesních hospodářských plánech hospodářských lesů. Podrobněji než Správa NP Šumava, evidují počty odumřelých stromů i státní složky mimo resort MŽP (dostupné např. na Ministerstvu zemědělství:

http://www.uhul.cz/images/oprl/plo_13/Pokracovani_monitoringu_lykozrouta_smrkoveho-PLO_13.pdf).

Problematika kůrovců je přítom v celosvětovém měřítku chápána jako významné riziko a spolu s dalšími druhy tzv. mortalitních parazitů je kvalitně analyzována.

Běžně jsou zkoumány dosahy působení těchto druhů hmyzu, změna jejich chování v období klimatické změny i možnosti zachování ekologické rovnováhy. Běžně se analyzuje i obecný vztah mezi hostitelem a parazitem v přirozené logice, kdy parazit představuje nebezpečí pro hostitele a nikoliv naopak. Aktuální návrh Zásad péče pro NP Šumava v tomto ohledu velmi zaostává za světovými trendy a může způsobit dalekosáhlé ekologické škody. Názorně se lze informovat o světových trendech při studiu vlivu kůrovců na ekosystémy například v Severoamerických národních parcích nebo v Kanadě. (konkrétně, např. Americký servis pro lesní ekosystémy, Centrum pro změnu klimatu: <https://www.fs.usda.gov/ccrc/topics/western-us-bark-beetles-2008>, nebo Kanadské centrum pro výzkum přírodních ekosystémů: <https://www.canada.ca/en/natural-resources-canada/search.html?q=bark+beetle&op=>).

Tedy nastavená péče pro lesy v NPŠ není péčí lege artis.

Ani z definice cílů ochrany obsažených v § 15 odst.3 ZOPK nevyplývá, že by zákon předpokládal zničení lesního ekosystému. V preambuli zákona č.289/1995 Sb. o lesích v platném znění je **les označen za složku národního bohatství tvořící nenahraditelnou složku životního prostředí obsahující i povinnosti vlastníků lesa pro zachování tohoto přírodního bohatství.** V ZOPK je sice účinnost lesního zákona omezena – vyloučení aplikace některých ustanovení dle §22a ZOPK, **ale v ostatních jeho ustanovení je jeho platnost zachována i pro ochranu lesa v národních parcích.**

To znamená, že i v národních parcích je les považován za nenahraditelnou složku životního prostředí, navíc patří mezi předmět ochrany – přírodní ekosystém – příloha č.4 ZOPK.

Tedy jakákoli právní úprava, která by zmírňovala či by šla proti ochraně lesa, nemůže být souladná s Ústavou ČR a Základní listinou práv a svobod.

Nerušený průběh přírodních dějů jako nástroje ochrany přírody je možný pouze tam, **kde dojde k individuálnímu vyhodnocení stavu konkrétního ekosystému a možných důsledků pro ekosystém a jeho okolí.**

Vyhodnocení dopadů zásad péče na práva a právem chráněné zájmy občanů

Obdobně jako u zonace ani u zásad péče není uvedena analýza jejich dopadu na výkon vlastnického práva, zemědělské hospodaření, pohyb osob a další souvislosti. Přitom třeba zemědělské hospodaření v NPŠ je často zdrojem konfliktů mezi zemědělci a Správou NPŠ zejména v tom smyslu, že tito nemají jistotu, jakému managementu budou podrobeni, zda budou mít jistotu zemědělského hospodaření apod. Jejich postavení je nejisté i z toho důvodu, že Správa NPŠ už v letošním roce má procesy nastavené na 75 % území NPŠ a to i pro zónu soustředěné péče.

V článku 3 a násl je uvedeno, že procesy jsou v současné době naplňovány na 27,7 % území. Do roku 2036 má být alespoň 52,3 % rozlohy NPŠ nerušené procesy, ale z tabulky pod tímto textem vyplývá, že nerušený průběh procesů k roku 2020 je cca 75%.

Závěrečné shrnutí:

Zásady považujeme za dokument, který musí být přepracován a opět předložen k připomínkovému řízení dle § 38a ZOPK.

Dokument je totiž nepřezkoumatelný.

V celém textu zásad chybí odkazy, chybí opora ve studiích, monitorinzicích, fotodokumentaci, empirickém sledování a dalších zdrojích. V celém textu jsou uvedeny závěry zpracovatelů, které nejsou opřeny o žádný důkazní materiál o žádné vyhodnocení, o žádné studie. V řadě případů se tvrzení zpracovatelů odkazuje na

pylové analýzy, analýzy zbytku uhlíků apod., ale žádná z těchto analýz není uvedena. Tedy se jedná o volné slohové cvičení, které není založeno na žádných důkazech.

Není v silách a ani úkolem těch, kteří zásady připomínají, aby uváděli každý odstavec, kde výše uvedené chybí, je úkolem zpracovatelů, aby opětovně text prošli a provedli nápravu ve výše uvedeném smyslu. Bude se jednat o plošný zásah, který se bude týkat více než poloviny textu.

Obsah zásad dále opomíjí vědecké zdroje (usuzujeme z toho, že nejsou v textu příslušná zjištění nijak uvedena), které jsou relevantní pro jejich tvorbu a pro nastavení nového způsobu péče o přírodu v NPŠ.

Tyto zdroje uvádíme jako přílohu k těmto připomínkám.

Zcela nevyhovující je analytická část zásad.

Vzhledem k tomu, že nová zonace je nastavena na 15 let, vzhledem k tomu, že vznikají nové zásady v nových legislativních podmínkách, vzhledem k tomu, že v NPŠ je po dobu 10 let protiprávní stav – není plán péče, tedy oficiální systematické vyhodnocení stavu ekosystémů musí být zpracováno ve vztahu k původnímu plánu péče a současně ke dni vzniku NPŠ, je naprosto nezbytné provést vyhodnocení stavu ekosystému detailně, transparentně.

Dále musí existovat transparentní, přezkoumatelné a jasné popsání péče a stavu ekosystémů po dobu 10 let, kdy Správa NPŠ území spravovala bez plánu péče.

Popis ekosystémů musí být učiněn materiálně dle typu, nelze vše vyřešit pouze tvrzením, že je vše přirozené. Tato analýza měla být k dispozici ještě před schvalováním zonace. Protože dle § 38a má péče vést k zlepšení stavu ekosystému, musí být popsáno zlepšení stavu ekosystémů a to opět v čase, nejlépe provést celostní inventuru od vzniku NPŠ.

Zásady neobsahují definici důležitých pojmů jako jsou přírodní procesy, biodiverzita, autoregulace, co znamená zlepšení stavu ekosystémů apod. Jsou zde odkazy na závěry IUCN, na předchozí plán péče, aniž by zásady obsahovaly odkazy na tato tvrzení. Není vyhodnocen vliv způsobu péče na CHOPAV.

Jsou ignorovány ekosystémové funkce vzrostlého lesa a jeho vliv na stav klimatu. Není jasně uvedena úspěšnost samoobnovy a v jakém stádiu vývoje se jednotlivé nové porosty nacházejí, ani není vyhodnoceno, v jaké časové fázi budou moci tyto porosty splňovat ekosystémové funkce. Ochrana vzrostlého lesa se dle zásad nepředpokládá, což je hrubé pochybení celé koncepce nastavené zásadami, neboť ignorováním ochrany lesa dochází k největší škodám na životním prostředí. V této souvislosti v zásadách absentuje vyhodnocení uhlíkové stopy, která při masivním rozpadu vzrostlého lesa vinou člověka – jeho nepéče, dosahuje enormně vysokých hodnot.

Není seriózně zhodnocena hrozba ve vztahu k lesům jiných vlastníků – světové zdroje, které popisují dálkový přenos kůrovce vzdušnými proudy, jsou ignorovány.

V zásadách chybí konkrétní cíle, jak budou vypadat jednotlivé ekosystémy za 20 let další péče. Cíle musí být detailní, jasné a zřetelné, aby bylo možné péči orgánů ochrany přírody hodnotit v průběhu času a i ke dni ukončení platnosti zásad péče.

Jestliže není kvalitně provedena analytická část, pak i následné vyhodnocení a nastavené způsobu péče, nebude správné.

Tedy předložený dokument nenaplnuje právo občanů na včasné a úplné informace o stavu životního prostředí a přírodních zdrojů dle čl. 35 Listiny základních práv a svobod a nastavuje způsob péče, který v konečném důsledku bude vést nikoliv k tvorbě příznivého životního prostředí, ale k jeho zhoršení, čímž je rozporný i s právem občanů na příznivé životní prostředí.

V České republice, 22.11.2020

Kolektiv autorů Hnutí Život z.s.

www.hnutizivot.cz

Kontaktní adresa:

ekolog@hnutizivot.cz

kontaktní telefon:

+420 721 288 396

Příloha:

literatura a poznání

dřevinná skladba lesa

Srovnání rekonstruované přirozené a aktuální skladby dřevin v NPBL a v NPŠ a z toho plynoucí východiska pro Zásady

Dřevinná skladba lesa je určena stanovištními podmínkami, tj. nadmořskou výškou, horninou, expozicí atd. V této souvislosti opět nutno upozornit na absenci přehledu vývoje klimatu v návrhu Zásad. Návrh péče o lesní ekosystémy má vycházet ze srovnání rekonstruované přirozené a aktuální dřevinné skladby.

V NPBL byl například zhodnocen stav za období 1855 – 1971. Ve vysokých polohách dominoval a dominuje smrk z 97%, na svazích v porostech starších 80 let dominovala hercynská směs. Zatímco v oblasti NPBL je odpovídající potenciál pro přirozenou obnovu buku, zůstává problém částečně u odpovídajícího zastoupení jedle. Smrk zde po rozvolnění porostů expanduje a jedle s bukem vyžadují vůči němu podporu (jsou ohroženy a poškozovány zvěří). Dřevinná skladba v NPBL vykazuje výrazně vyšší zachovalost oproti NPŠ. V NPBL byl vytvořen podklad pro reálné rozhodování pro dosažení střednědobého a dlouhodobého cíle.

Jaký podklad je vytvořen pro obnovu dřevinné skladby v Zásadách péče NPŠ?

V NPŠ se se dřevinná skladba podstatně liší od přirozené

vysokým podílem u smrku o + 25%

vysokým deficitem u jedle o - 12%

vysokým deficitem u buku o - 12%

Dřevinná skladba skutečně se v průběhu existence NPŠ prakticky nezměnila (menší difference jsou v rámci statistické chyby). Zásadní problém k řešení je v polohách do cca 950m n.m., kde v minulosti jedle s bukem převládala a nyní je zastoupena jedle v obnově 2% a buk 9% jde tedy o vysoký deficit obou dřevin v rozsahu -40%.

V polohách 950-1150 je situace pro buk příznivější. Polohy vyšší jsou pásmem zonální smrčiny. V NPŠ je situace zcela kritická v polohách pod 1000m n.m., kde bez podsadeb buku a jedle k obnově přirozené dřevinné skladby nedojde. Velkoplošné inventarizace lesů cyklicky prováděné jsou velmi prospěšné.

*Vedení NPŠ zveřejnilo interpretaci velkoplošné inventarizace lesa NPŠ v číslech se sloganem: **Šumava bude stále plná smrků.***

Jak si vysvětlit, že až do roku 1850 a předtím staletí převládala hercynská směs na Šumavě na minerálních půdách a to bez velkoplošného rozpadu?

Zásadní je, že již po 30 let se dřevinná skladba hroubí nemění a les se rozpadá a není stabilní. Proč zrušil NPŠ školky? Proč nesbírá semeno šumavského ekotypu smrku? Nebo NPŠ zcela rezignoval programově na aktivní obnovu dřevinné skladby a vše nechává na přírodní procesy.

Příloha č.1 – přehled relevantní literatury, která není brána v úvahu

Výběr několika autorů a prací, s jejichž poznatky o funkci lesa jsou tvrzení v Zásadách péče v rozporu. Teprve vzrostlý živý les o několika vertikálních patrech plní ekologické funkce. Takový les se ustavuje po staletí, na Šumavě byl a bylo možné vylepšovat jeho skladbu dřevin a podporovat šumavský ekotyp smrku. Bezzásahovost vede ke zničení tohoto lesa.

O zásadní funkci lesa v klimatu a oběhu vody se na základě empirie píše od starověku (Platón), vědecký holistický pohled reprezentují například A. Humboldt a G.P.Marsh v první polovině 19. Století. Z našich praktiků je mimo jiné stále aktuální V. Úlehla.

Marsh, G.P. 1864: Man and Nature, or Physical Geography as Modified by Human Action

Wulf, A., 2016: Vynález přírody, dobrodružství zapomenutého objevitele Alexandra von Humboldta v Severní Americe, Knihy Omega 535 stran

Úlehla, V. 1947, Napojme prameny: O utrpení našich lesů. Život a práce, Praha

Vzrostlé lesy recyklují vodu v krátkém/uzavřeném oběhu a tím vznikají změny tlaku vzduchu, které působí jako pumpa – vlhký vzduch se nasává z oceánů, jak je to prokázáno v Amazonii, Sahelu, Západní Austrálii. Dešťové srážky na Sibiři a až na severu Číny pocházejí z Atlantiku, je to voda, která „vzdušnou řekou“ přechází přes Evropu.

Salati, E., Dall'Olio, A., Matsui, E., Gat, J.R. 1979: Recycling of water in the Amazon Basin, Water Resources Research, 15 (5), 1250 – 1258,

Savenije, H.H. 1995: New definition for moisture recycling and the relationship with land-use changes in the Sahel. J.Hydrol 167: 57 – 78

Esau, I. N.; Lyons, T. J. (2002): Effect of sharp vegetation boundary on the convective atmospheric boundary layer. Agricultural and Forest Meteorology 114(1–2), 3–13.

Makarieva, A.M., Gorshkov, V.G. 2007: Biotic pump of atmospheric moisture as driver of the hydrological cycle on land. Hydrol Earth Syst Sci 11(2): 1013-1033.

Van der Ent R.J., Savenije H.H.G., Schaeffli, B., Steele – Dune, S.C., 2010: Origin and fate of atmospheric moisture over continents. Water Resource Res. 46, <https://doi.org/10.1029/2010wr009127>

Makarieva, A., Gorshkov, V. G., Sheil, D., Nobre, A.D., Li, B.L: 2011: Where do winds come from? A new theory on how water vapor condensation influences atmospheric pressure and dynamics. Atmos. Chem. Phys., 13, 1039–1056, 2013 <https://doi.org/10.5194/acp-13-1039-2013>

Sheil, D., 2018: Forests, atmospheric water and an uncertain future: the new biology of the global cycle. Forest Ecosystems 5:19

Pearce, F. 2020: *Weather Makers, Forests supply the world with rain. A controversial Russian theory claims they also make wind.* Science 368 (6497) 1302 - 1305

Ztráta vzrostlého lesa má za následek zrychlený odtok dešťové vody a zvýší se podíl vody odtékající na vodě srážkové. Vymýcení, uschnutí, vypálení lesa vede ke zvýšení povrchových teplot za slunných dnů až o 20 °C. Pokud je vzrostlý les odstraněn na velkých plochách, dojde ke změně proudění vzduchu, úbytku srážek a vysychání. Odstranění vzrostlého lesa „ve směru proti větru“ od velkých měst mělo za následek nižší srážky a nedostatek vody v těchto městech. Naopak podrobné studie satelitních snímků prokázaly vyšší oblačnost a více srážek nad lesy.

Andreásson, V., 2004, *Waters and forests: from historical controversy to scientific debate* Journal of Hydrology 291 (2004) 1–27 (výsledky ze 130 studií z celého světa)

Schwartz, J.D. *Clearing Forests May Transform Local—and Global—Climate*, Scientific American March 2013, <https://www.scientificamerican.com/article/clearing-forests-may-transform-local-and-global-climate/>

Keys, P. W., Wang-Erlandsson, L., Gordon, L. J. 2018. *Megacity precipitation sheds reveal tele-connected water security challenges.* PLoS ONE 13(3): e0194311. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0194311>

Teuling, A., Taylor, C., Meirink, J. et al. *Observational evidence for cloud cover enhancement over western European forests.* Nat Commun 8, 14065 (2017). <https://doi.org/10.1038/ncomms14065>

Stromy a lesy mají mnoho funkcí a jsou na ně vázány organismy, mikroorganismy, které katalyzují kondenzaci vodní páry, vyspělé stromy produkují izoprenoidní látky, které působí jako kondenzační jádra nad lesem a katalyzují tak krátký oběh vody. Tyto poznatky byly prezentovány na Celosvětové konferenci o klimatu v Paříži 2015

Policy Brief to COP 21, Paris 2015 as shared by WeForest:

<https://www.weforest.org/newsroom/managing-forests-water-and-climate-cooling>

David Ellison^{1,2}, Cindy E. Morris^{3,4}, Bruno Locatelli^{5,6}, Douglas Sheil⁷, Jane Cohen⁸, Daniel Murdiyarto^{9,10}, Victoria Gutierrez¹¹, Meine van Noordwijk¹², Irena F. Creed¹³, **Jan Pokorny**¹⁴, David Gaveau⁹, Dominick V. Spracklen¹⁵, Aida Bargués Tobella¹, Ulrik Ilstedt¹, Adriaan J. Teuling¹⁶, Solomon Gebreyohannis Gebrehiwot^{17,18}, David C. Sands⁴, Bart Muys¹⁹, Bruno Verbist¹⁹, Elaine Springgay²⁰, Yulia Sugandi²¹, Caroline A. Sullivan²², **Trees, forests and water: cool insights for a hot world**, *Global Environmental Change* 43 (2017) 51–61 Contents lists available at ScienceDirect *Global Environmental Change*

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0959378017300134>

Úroveň poznání

Sluneční energie přichází ve formě krátkovlnného záření a dosahuje za jasného dne hodnot 800 – 1000W/m². Přibližně 20% se odrazí, dalších 20% se za dne vyzáří jako teplo vůči obloze, zbývající čistá energie, (net radiation) se v lesních porostech spotřebovává na výpar vody (evapotranspirace více než 50%), přeměňuje se na teplo (zjevné teplo), velmi malá část

se ukládá fotosyntézou do biomasy a v lesích velmi malá část ohřívá půdu. Naproti tomu suchý povrch se ohřívá až na 60 °. Vzrostlé lesy udržují svoje klima v porostu o výšce až 40m a okolní klima zejména výparem vody (evapotranspirací) bylinná a křovinná vegetace udržuje klima nejvýše ve svém zápoji 1 – 2m vysokém a na přímém slunci se přehřívá, vodní pára odchází vysoko do atmosféry s teplým vzduchem.

Toto jsou učebnicové znalosti od 60tých let minulého století. Věda je formulovala téměř před 100 lety (Bowen 1926) a rozvíjela v polovině 20. století (Penman 1948) a patří k základům ekofyziologie rostlin po několik generací (např. Billings 1964). S vývojem měřicí techniky se tyto znalosti rozvíjejí, avšak principy zůstávají (Monteith, Geiger).

V navrhovaných Zásadách péče jsou tyto poznatky a principy ignorovány až popírány, neboť není činěn rozdíl mezi ekologickými funkcemi živého vzrostlého lesa a lesa s uschlým stromovým patrem.

Bowen, I.S. 1926: The ratio of heat losses by conduction and by evaporation from any water surface. Physical Review. Vol. 27, 779 – 787

Penman HL (1948) Natural evaporation from open water, soil and grass. Proc. R. Soc. London Proc. Ser. A, 193 : 120-145.

Billings, W.D. (1964): Plants and the Ecosystem, (Fundamentals of Botany Series, MacMillan and Comp. Ltd., London, 154 pp.

Monteith JL (ed.) (1975): Vegetation and the atmosphere. Vol. I. Academic Press, London.

Geiger, R., Aron, R.H. and Todhunter, P. (2003): The Climate Near the Ground, Rowman and Littlefield, Lanham, MD